

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

.....
Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen & Zorgen voor getraumatiseerde kinderen

Literatuur

D' Andrea, W., Ford, J., Stolbach, J., Spinazzola, J., & Kolk, B.A. van der (2012). Understanding interpersonal trauma in children – Why we need a developmentally appropriate trauma diagnosis. *American Journal of Orthopsychiatry*, 82, 187-200.

Felitti, V., Anda, R., Nordenberg, D., Williamson, D.F., Spitz, A.M., Edwards, V., ... Marks, J.S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults – The adverse childhood experiences (ace) study. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245-258.

McVittie, J. (2014). *How to teach self-regulation and why you should*. Interview by J. Beem at the Attachment & Trauma Network Educating Traumatized Children Summit 2014. National Child Traumatic Stress Network (NCTSN). Geraadpleegd op www.nctsn.org

Siegel, D.J. (2012). *The developing mind – How relationships and the brain interact to shape who we are* (2nd ed.). New York: The Guilford Press.

Wolpow, R., Johnson, M.M., Hertel, R., & Kincaid, S.O. (2011). *The heart of learning and teaching – Compassion, resiliency, and academic success*. Washington: Washington State Office of Superintendent of Public Instruction (OSPI) Compassionate Schools.

Treating the traumatized child – A step-by-step family systems approach

Scott Sells & Ellen Souder (2018). New York: Springer Publishing Company. 371 pp.
 € 61,99.
 ISBN 978 0 8261 7187 0

.....
Shari Jansegers
 .....

Met dit boek bieden Scott Sells en Ellen Souder een gids om stap voor stap de familie-systemen van het getraumatiseerde kind te betrekken in de therapeutische behandeling van het trauma. De doelgroep voor het voorgeschreven model zijn kinderen tussen tien en achttien jaar oud die slachtoffer zijn van een traumatische gebeurtenis of een interactioneel trauma (chronische conflict-situatie tussen ouder en kind) voor een periode langer dan een maand. De auteurs zijn ervan overtuigd dat als men probeert om een familie te herstructureren of gedragsproblemen te verminderen zonder de onderliggende trauma's aan te pakken, een familie veel meer risico heeft om terug te vallen in oude patronen en de therapie geen kans van slagen heeft. Zij geloven dat

de familieleden niet alleen steun kunnen bieden aan het getraumatiseerde kind, maar ook als deugddoend antidotum voor het trauma kunnen fungeren. Bijkomend stellen ze dat doorheen de fase van het herstelproces van het kind, ook de andere familieleden een vorm van 'genezing' doormaken.

Sells en Souder hebben een zeer gedetailleerde methode uitgeschreven waarin ze stap voor stap uitleggen wat wanneer in het proces moet gebeuren, en vooral hoe de hulpverlener te werk dient te gaan om de onderliggende destructieve patronen binnen de familie aan te pakken. De auteurs wensen op deze manier hun methodiek beschikbaar te maken voor alle hulpverleners, ook voor leken in de systeemtherapie.

De methode bestaat erin om een *wound playbook* uit te schrijven. Een *wound playbook* is een bundeling van strategische richtlijnen of taken die door de familie aangewend worden om het onopgeloste trauma in het hier-en-nu actief te genezen. Het wordt gebruikt om de vastgelopen interactiepatronen van de familie te herstructureren. Zo wordt aan de zestien jaar oude Matt, die enig kind is en de positie van tiran binnen het gezin inneemt, voorgesteld om

---

Treating the traumatized child – A step-by-step family systems approach

elke ochtend voor het ontbijt gedurende dertig seconden een knuffel te geven aan zijn moeder en daarna aan zijn vader. Bijkomend krijgt vader de opdracht om elke dag een aspect van zijn vrouw te benoemen dat hij fijn vindt en een zaak bij Matt waar hij trots op is. Dit is een illustratie van hoe in het script gedetailleerd beschreven wordt op welke manier bepaalde interacties tussen gezinsleden dienen te verlopen.

De gezinstherapeut gaat stapsgewijs aan het werk door eerst de verschillende stadia van het behandeltraject uit te leggen aan de familie. Vervolgens maakt hij samen met het kind en zijn familie een 'zaad-boomdiagram', dit op basis van een 'stresssymptoomtabel'. Het 'zaad-boomdiagram' is een visuele voorstelling van de samenhang tussen de 'toxische zaden' die op hun beurt een invloed hebben op de symptomen. Voorbeelden van 'toxische zaden' zijn 'de ongezonde onderstromen' of destructieve interactiepatronen, zoals het misbruik van macht, de onvervulde primaire behoeften van bepaalde familieleden of niet-geheelde wonden. Ieder gezinslid dat betrokken is in de therapie, kiest de belangrijkste symptomen en zaden die het voor zichzelf wil corrigeren. De therapeut kiest eveneens de domeinen uit waaraan hij zal werken om enerzijds de situatie te stabiliseren en anderzijds met het traumawerk aan de slag te gaan. Het is bij deze methodiek treffend dat indien de ideeën of het plan van aanpak van de cliënten niet overeenstemmen met die van de therapeut, de therapie wordt stopgezet. Het model stelt dat de therapeut beslist welke weg wordt ingeslagen. Als het kind of de familieleden dit toch anders zien, moeten ze de therapeut proberen te overtuigen. In het boek wordt dit omschreven als 'de strijd om structuur'. Als de therapeut deze strijd verliest en de familie niet kan overtuigen van zijn positie, dan wordt het therapeutisch traject beëindigd. Als kriti-

sche bedenking hierbij vraag ik me af welk effect dit heeft op de vertrouwensrelatie tussen de therapeut en het cliëntensysteem. En waren wij, hulpverleners in de eenentwintigste eeuw, niet losgekomen van de eenzijdig sturende en alwetende expertpositie?

Sells en Souder benadrukken het belang van een breed perspectief om de verbindingen tussen de familieleden onderling te onderzoeken. Ondanks het feit dat ik me inhoudelijk kan vinden in hun waardevolle visie op trauma en traumaherstel, wekte het boek ook enige ergernis op. Tijdens het lezen gaf het boek mij een verstikkend gevoel. Het gedetailleerde stappenplan met uitgeschreven scripts voor wat de therapeut dient te zeggen, laat weinig ruimte voor eigen creativiteit. Het kostte mij moeite om de inhoudelijke meerwaarde van de methodiek te blijven zien en de gedeelde achterliggende visie vast te houden. De auteurs pretenderen een systemische methodiek voor te schrijven, maar de voorgestelde methoden lijken me meer te passen binnen een cognitief-gedragstherapeutische benadering. Als ik het *wound playbook* bekijk, dan worden er directieve, gedragsmatige herstructureringen aangereikt om onderliggende kwetsuren en het gebrek aan verbinding te helpen helen. Ik mis bij deze benadering de sessies over invloed, over bedoelingen en effecten, en over de druk van de maatschappij, de cultuur en alle andere subsystemen waarin deze familie ingebed is.

De inspiratie die ik uit dit boek wel meeneem is 'het motiverend telefoongesprek'. Vlak voor de opstart van het therapeutisch proces contacteert de hulpverlener alle leden van de familie om ieder familielid warm te maken en te motiveren voor verandering. Dit heeft een positief effect op de vertrouwensrelatie met de therapeut en werkt drempelverlagend, waardoor iedereen komt opdagen voor de eerste sessie.

Treating the traumatized child – A step-by-step family systems approach

Dit is iets wat ikzelf nooit doe voor de opstart van gezinsgesprekken, maar het lezen van het boek geeft me een duwtje in de rug om met dit waardevolle idee te gaan experimenteren in de nabije toekomst.

Een belangrijke meerwaarde van de methodiek is tot slot dat het werken met een zeer gedetailleerd behandelprotocol niet alleen de algemene hoop op vooruitgang aanwakkert, maar ook de concrete weg ernaartoe aangeeft en installeert. De voorgestelde werkwijze haalt daarnaast ook de druk weg van het kind en van de familie, maar ook van de therapeut, omdat je weet dat je binnen het traject van twintig sessies voldoende tijd en ruimte hebt om te vertra-

gen en samen met het gezin bij het proces stil te staan. Desalniettemin stel ik mij vragen bij de globale efficiëntie van de methodiek op middellange termijn.

Na het lezen en recenseren van het boek kan ik besluiten dat de systemische benadering die Sells en Souder voorschrijven weinig raakpunten heeft met mijn dagelijkse praktijk van dialogisch collaboratief werken met gezinnen.

Shari Jansegers is klinisch psycholoog en systeemtherapeut. Zij werkt in eigen praktijk Mentus in Erembodegem en fungeert als opleider aan de Interactie-Academie in Antwerpen. E-mail: shari@mentus.be.